

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana : Duminec'a.

II. 543

Pretiu la abonamentului :
 Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.
 „ „ „ „ jum. anu 2 „ 50 „
 Pentru Romani'a si strainetate pe anu 7 „ — „
 „ „ „ „ „ j. a. 3 „ 50 „

Pretiu la insertiuniloru :
 Pentru publicatiunile de trei ori ce contien
 cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte
 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.

Correspondintiele se se adreseze Redactiunei
 dela „BISERIC'A SI SCOL'A“ in Aradu. la
 institutul pedagogicu-teologicu, era banii la
 secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu
 din Aradu.

Invitare de prenumeratiune

la

„BISERIC'A si SCÓL'A.“

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Cu 1 Ianuariu 1881. „Biserica si Scóla“
 intra in alu cincelea anu alu existential sale.

Rugamu dara pre toti, cari dórescu se pre-
 numere acést'a fóie in viitoriu, se grabésca cu
 insinuarea abonamenteioru, pentru cá se ne scimu
 orientá in privinti'a esemplarielor de tiparitu.

Conditiiunile de prenumeratiune remanu totu
 celea din fruntea foiei, adeca :

Pentru Austro-Ungaria 5 fl. v. a. la anu ;
 2 fl. 50. cr. pe jumetate anu.

Pentru Romania 7 fl. v. a. la anu ; 3 fl. 50
 er. v. a. pe jumetate anu.

Totodata rugamu pre dd. abonenti se noteze
 legibilu adresele, post'a ultima si locuinti'a.

Redactiunea.

Nr. 4821. Pres.

Cerculariu

catra tóte oficiile protopresbiterale din archidie-
 ces'a Transilvaniei.

Publiculu nostru bisericescu, si cu deose-
 bire oficiile parochiale vor avé de signru in evi-
 dentia mesurile publicate cu cerculariulu consi-
 storiului nostru archidiecesanu din 18 Decemvre
 1879 Nr. 3486. Plen. pentru infiintiarea si suc-
 cesiv'a sporire a unui fondu metropolitanu, con-
 formu caror'a in totu anulu la serbatórea Are-
 tarii sau Botezului Domnului trebuie se se póte

in tóte bisericile din metropolie unu discu sepa-
 ratu in folosulu numitului fondu.

Pentru procsim'a ocaziune a anului viitoriu
 1881 trimitu cu acestu cerculariu blanchete noue
 pentru fiesce-care oficiu parochialu din respec-
 tivele tracturi protopresbiterale, cu aceea indru-
 mare : ca impartindu-se aceste cu tóta posibil'a
 grabire, oficiile parochiale se scrie in ele esactu
 sumele, ce se vor aduna la procsim'a serbatóre
 a Botezului in disculu metropolitanu, si apoi in-
 tregite cum se cere, se le transpuna fara ame-
 nare la concernentulu oficiu protopresbiteralu
 intr'una cu banii adunati, ér oficiile protopresbi-
 terale astfelu de sume adunate din tractulu in-
 tregu se le cuprinda intr'unu conspectu sumariu,
 si cu acést'a se le promoveze la consistoriulu
 archidiecesanu celu multu pana la 20 Ianuarie
 1881 spre administrare la destinatiunea loru.

Daca oficiile parochiale se voru folosì si de
 acésta ocaziune spre a informa pre poporu des-
 pre important'a unui fondu metropolitanu, ce are
 se crésca din anu in anu, si daca si de asta-
 data vor urmá indrumariloru din anulu trecutu :
 putem avé firm'a sperantia ca fondulu metro-
 politanu, care pana la 1 Ianuariu nou anulu
 c. a crescutu deja la sum'a considerabila de
 10,570 fl. 36 cr., depusa in cass'a de pastrare,
 se va sporì multu prin contribuiuri in disculu
 metropoliei, si cu acést'a ni se vor da dovedi
 noue spre alipirea publicului nostru bisericescu
 la institutiunile introduse cu statutulu organicu.
 Sibiu, 30 Decemvre, 1880.

Mironu Romanulu m. p.,
 arhiepiscopu si metropolitu.

Am reprodu su acestu cerculariu dupa „Te-
 legrafulu Romanu,“ si notamu, ca in acestu sensu
 a emisu unu Cerculariu si Pré Sant'i'a Sa, dlu
 Episcopu Ioá n Met i a n u catra oficiile proto-
 presviterale si parochiale din eparchi'a Aradului.

In diu'a anului nou 1881.

O scadere mare, ba chiar o nenorocire a lumii si a omeniei este, ca marea majoritate a celor ce o compun, traiesce numai in prezente si pentru prezente, séu cum dice romanulu „dela mana pana la gura“. Acésta stare propagata cu atat'a verfa de ideile materialismului modernu a facutu se dispara in multe parti ómenii seriosi, ómenii de adeverata greutate, si ei incepu a fi inlocuti prin ómenii superficialitatii, prin ómenii, cari nu potu se gandésca mai departe, si alu caroru unicu idealu este traiulu bunu de astadi.

Traiu bunu de astadi si lips'a de cugetaie pentru diu'a de mane este pentru omu unu lucru seducatoriu. Aplecatu din fire spre comoditate omulu se multimesce daca vede, ca astadi i-merge bine, si in acésta situatiune traiesce numai pentru prezente, uita cu totul, ca viéti'a lui nu incéta cu diu'a de astadi, si astfeliu abandonéza cu totul ceea ce are mai scumpu: viitoriulu.

Amara amagire, dar multu mai amare sunt consecentiile ce ajungu pre totu omulu, carele cugeta, si traiesce astfeliu.

Mii de esemplé, ce vedemu, ca se repetiescu inaintea ochiloru nostri in fiacare di, ne spunu, ca sórtea si starea nóstra numai atunci póte fi buna, daca fiacare momentu alu vietii ne este insocitu de speranti'a in unu viitoriu mai ferice. Cu tóte acestea se pare ca noi ne suntemu insine dúșmani, si in cele mai multe casuri lasamu viitoriulu nostru in man'a sortii si intemplarii, si tóta bucuri'a nóstra o facemu pendentu numai de starea si placerile unui prezente, care dispare pré iute, lasandu-ne dupa sene numai nisce triste suveniru,

Aceste triste suveniru sunt starea cea grea, in carea se gasesce poporulu nostru astadi. Grea este starea, in carea ne a aflu anulu nou, in care intramu. Toti suntemu in mesura mai mare séu mai mica nemultiamiti. Toti dorimu o sórte si stare mai buna. In acelasi timp in se nu ne vine aminte, se abatemu din mani, si se ajungemu prin munc'a si lupt'a nóstra acésta stare mai buna; ci se pare ca cu manile in senu asceptamu, cá tóte se ne vina d'a gata, se se scóbore cum dice romanulu „mura in gura“, se vina unu Messi'a, care se ni le faca, si prepare tóte, ér noi se ne impartasimu de binefaceri, la cari nu amu colucratu, si in urmare nici nu le am meritatu.

Ei bine, dar nimicu mai absurdu decât o astfeliu de asceptare. Unu astfeliu de Messi'a, care se ne faca tóte, nu vine, nu mai póte veni.

Timpulu minuniloru a trecutu, si nici nu mai este necesitate de ele. Omulu, care si-voiesce, si doresce fericirea, póte se-si fia elu insusi Messi'a, se póte ridicá elu insusi, daca se iubesc si stiméza, singuru, la fericire.

Fericirea, acésta stare, pre carea o doresce totu muritoriulu, o póte ajunge totu omulu, carele o voiesce in cadrulu puteriloru sale si intre impregiurarile, in cari traiesce.

Vechiu cá timpulu este adeverulu, ca sórtea si starea fiacarui omu, ca si a popóreloru nu este altceva, decât o urmare naturala a faptelor si a activitatii, ce o a produsu. In urmare, daca starea actuala a celor mai multi dintre noi si a bisericeii si natiunii in genere nu este multiemitória, ca nu este nici decât unu capriciu alu intemplarii; ci curatu numai unu productu, unu resultatu pré naturalu alu activitatii si faptelor nóstre.

Voimu se scapamu de acésta stare, dorimu o sórte mai buna, atunci remediulu nu este altulu, decât se ne schimbamu modulu de viétiá si procedur'a urmata pana acum, se ne desbracam de omulu celu vechiu, si se ne imbracam in unu omu nou, carele se póta se ne ridice din starea, in carea ne aflamu in o stare mai buna si mai indestulitória.

Acésta stare o vomu poté ajunge inse numai atunci, cand lasandu la o parte multe din scaderile, ce ne preocupa, si chiar conduc activitatea nostra de astadi, vomu avé in vedere numai o singura ideia, unu viitoriu mai bunu, unu viitoriu mai ferice, si cand in fiacare pasu alu nostru ne vomu conduce numai de acésta ideia.

Chiar relele, de cari suferimu astadi trebuie se ne servésca de unu puternicu indemn pentru unu nou modu de viétiá. Chiar aceste greutáti si neazuri ne spunu inse cu vóce inalta, ca reu mergemu, daca nu vomu cautá se indreptamu ceea ce amu gresitu in trecutu. De aceea se intrám pre o cale mai buna inca de acum, cand facendu bilantiulu trecutulu, vedemu, ca nu amu mersu bine, cá anii urmatori se ne aflu intr'o stare cu multu mai buna, de cum este starea, in carea ne aflu anulu acest'a.

Timpulu trece. Elu vine, si se duce cu iutié'l'a fulgerului, lasandu dupa sene numai urmele activitatii si faptelor nóstre. Dea cerinlu, cá anulu acest'a se fia mai bogatu in fapte si anii ce urméza se ne gasésca in o stare mai buna.

Incheiandu dorimu onoratului nostru publicu unu anu nou fericitu!

Intrebari neresolvite. *)

Nu arare ori se intempla, de preotulu in cele ce privesce administrarea parohiei — da de impeditente, cari lu-facu a stá locului, ori a dubitá asupra modului de procedere, nefiindu inaintea lui din destulu de lamurita competinti'a sa de amestecu in cauza. Cu deosebire preotii mai teneri adese-ori cadu in perplessitatea acést'a, pentrucá nu li suntu cunoscute dispositiunile anteriori normative ale consistoriului, din care apoi usioru potu urmá certe iutre ei spre dejosirea loru si a intregului cleru. Pentru de a evitá astfeliu de neplaceri intre preoti, aflamu cu cale a ventilá in publicitate unele intrebari, ce se vedu dubiöse spre a atrage atentiunea celoru interesati asupra loru si ca la casu de lipsa se ceremu intrevenirea consistoriului, carele ar fi forulu competente a interpretá normativele reu intielesse, precum si a completá cele cu hiaturi. Speru cá fratii preoti me voru fi precependu, si deci voru conlucrá cu condeiulu loru la publicarea astorfeliu de intrebari dubiöse, precum si la resolvirea, séu barem la limpedirea acestor'a.

Astfeliu de intrebari — ar fi:

I.

Unu negutiatoriu de porci din x) de pe campia si-tramisese 500 porci ai sei la mancare de ghinde in comun'a y) intre paduri, cale de 6 mile de x) — unulu dintre purcari a patitu reu in y), cáci dupa datin'a loru — batendu-se in birtu cu altii, cadiu victima furiei sale si muri. Preotulu din y) avendu in vedere normativele consistoriali, de timpuriu incunoscintiá pre consotii mortului, cá preotulu din x) trebue se vina la inmormentare; unulu dintre acesti consoti indata se pune calare. se rapediesce pana la x) si invita pre preotu se vina la inmormentare; preotulu din x) inse in locu d'a veni, scrise o carte preotului din y) de urmatoriulu cuprinsu: „... de óra-ce purcariulu a moritu pe teritoriulu comunei y) eu nu me semtiu indetoratu a escurge la inmormentarea lui, deci Frati'a Ta Ti-implinesce detori'a facia de mortu dupa bun'a chibzuéla a Fratiei Tale, adaugendu din a mea parte, cá eu nu me semtiu competente a inmormentá si deci nici la stola nu-mi potu formá

* Sub titlulu acest'a amu deschisu o noua rubrica in fói'a nóstra, in carea vomu publicá diferite casuri referitorie la administratiunea bisericésca si scolastica. Speramu, ca atát dnii preoti cât si dnii invetiatori ne voru sprigini in punctulu acest'a, dandu-ne informatiuni din tóte partile si despre totu ce se intempla in diecesa. In modulu acest'a se voru poté lamuri multe puncte de interesu pentru toti, si vomu contribui spre a afla modulu celu mai bunu pentru administrarea bisericeii si scólei. Red.

pretensiuni.“ — Bietulu preotu dela paduri, dupa-ce asiédia scrisórea in archivulu parohiale, se pune, si prohodesce pre celu mortu, si consotii din mana in mana i-facu si o stolutia potrivita. — Nu trece o luna si domnulu porciloru vine la y) se-si védia de porci, si — se intempla de móre in padure lovitu de apoplecsia. Purcarii lu-aducu pe bracie in comuna la cas'a primariului, unde erá incuartiratu, preotulu se socotesce se faca mortului inmormentare cuvintiósa, se apuca de „stelpi;“ visitatorulu de morti defige terminulu ingroparii pe a trei'a dia la amédiadi — cu atát mai vertosu, cá in comuna domniá si epidemi'a de versatu (babatu). Inzadaru se siliá preotulu se capaciteze pre visitatoru despre unu terminu mai corespundietoriu, densulu nu se indupleca, dicendu cá a fostu 12 ani catana-tunariu, si deci lucrulu acest'a nimene altulu nu póte se-lu scía mai bine de cât elu. Intr'aceea la famili'a reposatului se tramise unu cursoru se duca seirea trista, carea numai decát incarcandu pe trei carutie cele de lipsa, a si sositu in a trei'a dia pana in diua la 3 óre. Preotulu tóta nóptea a statu de a priveghiatu. La sosirea familiei incepuse acuma la alu patrulea stelpu (evangelistu), la mediulu noptii cetise „punerea in cosciugu.“ Cetirea a tienutu cam pana la 5 óre, candu acuma si famili'a jelitória se mai ostenise, si deci se asiediasse pentru a mai odíchni dupa atáta ostenéla. Preotulu, ca se le faca tóte dupa cuviintia, a fostu inviatu pe diu'a astrucarii pre alti patru preoti din parohiele vecine. — La 9 óre erá se se incépa liturgi'a prin unulu dintre preotii invitati, éra preotulu locului la 8 óre se duce la mortu se mai cetésca si restulu din alu patrulea Evangelistu. Intrandu in chilia, face cunosciuntia cu famili'a reposatului, carea de-odata i-si presinta o epistola dela preotulu din x). Epistol'a diu cuventu in cuventu suna astfeliu: „Onorate Domnule Parinte, in Christosu Frate!“ Poporénulu meu N. de-odata si epitropu primariu alu parohiei nóstre x), dupa cum ni-a venit trist'a scire a reposatu de mórté grabnica in comun'a y) facendu acolo calatoria in afacerile sale private, si dupa cum am intielesu, inmormentarea s'a defiptu pe mane la amédiadi. Aduncu intristatu de acésta perdere si din respectu catra umbr'a fericitului — de o parte, de alta parte avendu in detorintia a implini cu punctuatitate agendele oficiului parohialu: mi-tienu de detorintia nedispensabile a me presentá pe terminulu prefiptu in comun'a y), ca se implinescu functiunile preotiesci de astrucare asupra mortului. Dreptce aducendu-Ti acést'a la cunoscintia, prin ea am voitu a Te informá, cá agendele cu privire la inmormentare cadu in competinti'a mea, prin urmare ori-ce amestecu alu

Frații Tale dela primirea acestei'a lu-privescu de ingerintia, despre care ar trebui se incunosciintezu si pe Ven. Consistoriu, carea ca se nu se intemple, Te sfatuiescu a Te abstiené. Alu ODTale etc. (subscrierea).

Preotulu nostru cetindu scrisórea, se oparesce ea de lesie. Famili'a se uita la elu, si nu-i dice nemica, pentruca sciea cuprinsulu epistolei. Densulu se duce acasa, strica dispusetiunile facute, anume pre cei patru preoti invitati ii-tramite catra casa, nu lasa a se tiené liturgi'a planisata, se ducu si invetiatorii veniti la cantári. Densulu se pune amaritu langa feréstra, ca se védia, cu ce parada va se între parochulu din x) in parochi'a lui. — La 12 óre se aduna satulu intregu la cas'a primariului, se dee mortului cinstea cea mai de pe urma, dar clopótele nu se audu, se ivesce si visitorulu si pretinde „a se ingropá odata.“ — Ca se se imple timpul, se tramite la biserica dupa prapori, dar crasniculu nu e acasa, si a dusu si chiei'a bisericei cu sine, invetiatoriulu anca tramisese pruncii catra casa. Nimicu nu merge bine. La o óra ingrijirea familiei e mai mare de cât necazulu preotului. Primariulu merge la preotu, si se informéza despre starea lucrului si se indignéza. — La trei óre visitorulu amenintia cá va face immormentarea insusi si fara de preotu. In fine dupa multe rogari, preotulu locului se indupleca a inmorméntá, dar fara nici o voia, fara vre-o pompa funebrala ca la mulu dintre cei mai slabi. Pe candu se iésa din morminti, éta cá se zaresce o cocia si in ea unu teneru, cu pelaria civila dar incordata, cu peru tunsu pana la pele, cu barba scurta si coboríndu-se, fara multa cercare, cunósce pre preotulu in fruntea publicului, si incepe a-lu infruntá cá a inmorméntatu pana a nu sosí elu. Preotulu lu-intréba cu cine are norocire? si nu voiesce a-i dá crediementu se fia preotu, precum nici unulu din poporu, inse preotulu teneru nu ia in socotintia opiniunea publica, ce s'ar potea formá despre elu intr'o comuna paduréna, se suie éراسi pe carutia (in carea se vedea si o róta sparta, ceea ce a si causatu intardiarea), si se duce dupa cele-lalte carutie la cas'a primariului si incepe la santirea apei astfeliu, cá pe cand sosese preotulu locului, cas'a si erá santita si pausulu radicatu. Famili'a remasa a cinstitu pre preotulu din y) cu unu onorariu potrivit (stol'a intréga), a laudatu tienut'a lui seriósá si plina de evlavia, éras preotulu din x) a solvitu prejunctur'a si unu onorariu asijderea potrivit, dar cu carele densulu nu se indestulá cá erá abia a patr'a parte din stol'a, cât adeca se cugetá cá e destulu pentru santirea apei. — Dar preotulu teneru nu inzadaru a invetiatu optu clase, a fostu

si in cancelaria advocatuala si notariala, radica jalba asupra preotului din y) de-a dreptulu la Consistoriu pentru ingerintia, si astépta pedepsirea lui radiematu pe cerculariulu consistorialu, carele reguléza in favórea lui o astfeliu de immormentare, radiematu si pe unii asesori, eu cari densulu are cunóscentia, de óra-ce acesti'a mai toti suntu de pe campia. — Fiindu preotulu din y) provocatu a se dechiará asupra jalbei, densulu spune lucrulu precum sta, stol'a nu voiesce a o rentórece, ba pretinde si ceea ce a primit o actorele pentru santirea casii, dicendu cá 1) cas'a e in parochi'a densului si preotulu din x) n'a avutu dreptu se o santiésca, 2) pentrucá si densulu a trebuitu se o mai santiésca odata, de óra-ce primariulu nu-i dedea pace, dicendu-i, cá preotulu din x) (déca intr'adeveru a fostu preotu) numai cât a hodorositu rogatiunea, a trecut ca fulgerulu peste ea, nu a facut o curata dupa cum se cade, nici cruce pe parete n'a facutu, dicendu cá aceea e o datina prósta; deci pentru liniscirea si mangaiarea casniciloru, a trebuitu se faca si densulu santirea casii, deci pentru ambele cause potesce a i se da lui stol'a pentru santirea casii, ce a primitu preotulu din x).

Caus'a acum e la consistoriu, vomu vede cum se va resolví, si pana atunci ar fi bine ca preotii in convenirile loru — la maslu, immormentari etc. — se discute între ei intrebarea acést'a si parerile loru se le comunice prin acestu organu alu nostru si celoralalti preoti, ca se se lamuréscá, cine are dreptu, preotulu din x) au celu din y)? acarui tienuta si fapte se apróba? — ca se scimu cu totii, a pasí in solidaritate pe viitorime. — Éras Ven. Consistoriu ar face bine, déca intrebarea acést'a n'ar resolví-o pana dupa-ce insisi preotii se voru pronunciá asupra ei.

C. G.

Beiusiu in diu'a nascerei Domnului 1880.

Domnule Redactoru!

Ti-scriu despre unu lucru ce vá interesá chiar „Biserie'a“ si „Scol'a“. — nu intielegu fóia, ci chiar acestea doue asiediaminte.

Se scie adeca, ca diumetatea contingentulu tenerimei studiósé dela gimnasiulu gr. cath. de aici o dau tenerii nostrii de religiunea greco-orientala, cari cá si alti crestini invétia studiulu religiunei.

Eu asia credu, ca de órece studiulu religiunei este chiar asia studiu obligatu, cá si alte studie, acel'a ar fi de a se propune in edificiulu gimnasialu, si deschilinitu studiulu religiunei

pentru tenerimea noastră, carea dă gimnasiului unu contingentu atātu de considerabilu de ascultatori.

Sub directiunea domnului *T. Köváry* — acumu canonicu in Oradea mare — asia au si intielesu ómenii lucrulu, căci atunci se dau tenerimei la dispușetiume localități — in tempu de iérna bine incaldite — pentrucă aceea se-si invetie studiulu religiunei, si se se póta esercită in cantulu bisericescu.

Dar acestu favoru cu tempulu s'a detrasu si tenerimei gimnasiale de a noastră confesiune studiulu religiunei adi i-se propune in scól'a elementara gr. or.

Episcopii — patroni ai gimnasiului inse, avendu in vedere, ca comun'a parochiala gr. or. din locu este seraca de bani, au datu la dispușetiume numitei comune cătiva stangeni de lemne, cá din acelea sub durat'a prelegeriloru din religiune si cantu se se incaldiésca scól'a.

Numai Pré Santia Sa, dlu episcopu M. Pavelu de Slatin'a s'a aflatu indemnatu a respinge recursulu parochului gr. or. insinuatu pentru a se asemná spre scopulu mai șusu indegetatu doi stangeni de lemne din magazinulu de lemne alu dominiului seu!

Acestu faptu nu are lipsa de comentariu! Dlu episcopu inse si-a motivatu resolutiunea cu starea desolata a financiiloru dominiului. Acést'a este tréb'a de consciintia a Pré Santiei Sale. Deci nu ne atingemu de ea, — căci tenerimea noastră si fora acestu ajutoriu vá invetiá a adorá pe acelasi santu Dumnedieu, carele i-a ajutat si Ilustrității Sale a usufructuá unu dominiu cu unu venitu anualu de 60,000 fl. v. a. si acést'a, descoperire nu se considere de a fi indreptata contra gimnasiului, căci ori care omu de omenia recunósce meritulu acestui institutu de a ne fi crescutu bisericei noastre fórte multi barbati harnici, si detorinti'a noastră este a asecurá esistinti'a atacata a acestui institutu romanescu; dar profitandu de ocașiunea data prin vitregitatea, de care am amintitu, intrebămu: Cu a cui scire, si pe bas'a carei legi i-se impune tenerimei gimnasiale gr. or. detorinti'a stricta de a ascultá in tóta deminėti'a miss'a in biseric'a gr catolica? Cu a cui scire, si pe bas'a carei legi i-se demanda tenerimei noastre, cá sub stégulu bisericei greco-catolice se partecipe de a lungulu orasiului la processiunile romano-catoliciloru?!

Avemu noi biseric'a noastră, si tenerimea noastră are unde se rogá lui Dumnedieu. Speramu deci, ca autoritatea noastră bisericesca venindu-i acestea la cunoscintia, vá scuti tenerimea noastră de implinirea unoru mandate ce nu-si au bas'alu in legile patriei.

Fia de ajunsu pentru astdata si acestea, — de alta data, si cerendu imprejurarile — vomu scrie si mai multu.

Unu tata de familia.

Literatur'a religiósă populara

adunata de Episcopulu Melchisedek.

(Continuare.)

URMAREA COLACARIEI. 1)

Dupa orati'a de ertaciune, ce s'a reprodușu, vornicelulu²⁾ spre recunoscintia, da diș partea mirelui si a miresei, colacarului unu paharu cu vinu; éra acest'a inainte de a bea, uréza in urmatoriulu modu:

Multiamimu dumitale cucóne mire,
Si dumitale cucóna³⁾ mirésa.
Cum m'ati vezutu dumnévóștra cu acestu paharu,
Milostivulu Dumnedieu se ve vaza din ceriu cu daru.
Cu darulu seu se ve daruésca,
Numele se ve marésca,
Anii se ve sporésca,
Zilele se ve inmultiésca.
Se ve tramita din ceriuri
Ale sale patru daruri:
Stem'a imperatésca
Coron'a craésca

1) *Colacaria, colacariu.* Aceste diceri se deriva dela latinulu *colloquium*-convorbire, conversare. Prin urmare dreptu romanesc trebue a se pronuntia si serie: *colocarie, colocariu*; caci colocarie nu este altu ceva de cât, conversatie oratorica, cu care *colocarulu* (in tiér'a muntenésca *colocarii* se numescu *coloceri*, Vedi Colind. Istor. si liter. 1859. Bucur. pag. 151.) intretiene, la sciute timpuri conversatiile cele mai insemnate din partea mirelui si a miresei, catra parinti si ceilalti nuntasi. Colacarulu dar nu este alta ceva, decât oratorulu nuntii. A degeneratu in conacarie si conacariu, prin asemenarea ce este intre sunetele diceriloru turcesci: *conac* si de aici *conacariu*, introduse in limba mai in urma, care iasamna *gazda, gazduire*. Celu ce se trimitea a pregati gazda sau conac, se numea conacariu. Vederatu e dar, ca ideile ce contienu *colacaria* si *colacariu*, nici decum nu se potrivescu cu *conaculu* si *conacariulu* sau *conacciulu*. Cea de'ntai este convorsatia si conversatorulu; a doua esecutorulu ce se tramite a pregati primirea unei persóne mari.

2) Vornicelulu la nunta este tenerulu ce reprezinta pe mire si esecuta din partea lui totu ce se cere spre a se da nuntei splendórea cuvenita. Din partea miresei de asemenea este unu vornicelu. Ei se deosebescu prin unu bastonu cu naframa.

3) *Cucónu* si *cucóna*, in limba veche romana iasamna *june, tinerele*.

Scaunu domnescu,
 Toiagu stapanescu.
 Milostivulu Dumnedieu se ve povetiuésca cu sfatulu,
 Ca se ve bucurati unulu de altulu,
 Cum s'a bucuratu Aronu prooroculu,
 Cand i-a odraslitu in mana toiagulu.
 Neudatu, nerouratu,
 De doispredecece ani uscatu,
 Si Dumnedieu cand la blagoslovitu,
 Indata a odraslitu si a infrunzitu.
 Se ve mai bucurati cu acea bucurie nespusa,
 Cand fericit'a Elena au aflatu cinstit'a cruce.
 Si éراس, se ve invrednicésca Dumnedieu santulu,
 Se ve bucurati unulu de altulu,
 Cum s'a bucuratu cinstitulu Noe prorocu,
 Cand s'a isbavitu de potopu,
 Si a saritu din corabie pe uscatu,
 Si din póme a gustatu si s'a saturatu,
 Si a beutu si vinu,
 De a facutu chefu deplinu ;
 Si de atunci s'a facutu vinu,
 Cu care si eu la fetiele dumilorvóstre inchinu.
 Acésta cale a dumilorvóstre si impreunare,
 Se fie cu scirea Sfintiei sale ;
 Se ve indrepteze spre locu
 Cu mare norocu,
 Spre viétia
 Cu dulcétia,
 Spre laud'a parintiloru si a fratiloru
 Si spre pomana seraciloru.
 Si éراس milostivulu Dumnedieu se ve miluéscá,
 Si inca se ve mai daruéscá
 Multa avutie
 Si intrég'a bogatie :
 Turme de oi,
 Pluguri de boi,
 Herghelii de cai si pungi de bani
 Ca la boerii cei mari.
 Si inca se ve miluéscá,
 Si se ve mai daruéscá.
 Multu cu multu
 Ca apa din Prutu ;
 Macaru si ca Siretiu,
 Ca asia este adetiú. ⁴⁾
 Multiamescu si dumitale jupane vornicele !
 Trupusioru de viorele
 Face-te-ar fetele manunchele,
 Se te bage in sinu la pele !
 Multiamescu dumitale de acestu paharu cu zaharu.
 Ca si santului duch pentru daru.
 Pentru acestu paharu mandrisioru si galbioru
 Cá din sucu de paltioru.
 Darulu sfintiei sale
 Se fie in cas'a dumitale.

⁴⁾ *Adetiú*, este vorba veche romanésca, dela *debitum*, silaba *bi* dela mijlocu se suprima dupa datina si a altoru cuvinte ce contienu asemine silaba : d. e. *sibillo*, siueru etc. Dicerea *adetiú* se intrebuintéza in gur'a poporului, cand voesce a exprima datorii'a ce are a plati proprietatii pentru dreptulu usufructului, p. e. a *plati adetiulu mosiei*; aceea ce limb'a moderna exprima prin *castiu*. Prin urmare ea exprima o *datorie*, o trebuintia de satisfacutu. In locul deci alu colariciei in chestie, dicerile : *ca asia este adetiulu* nu insamna, de cât : ca asia trebuie, asia se cuvine.

Precum ai ajunsu vornicelu de acésta glóta ⁵⁾
 Se dea Dumnedieu se ajungi si vornicu de pórtá ⁶⁾
 Si pe noi se ne bagi in sama macaru câte unu pa-
 haru de vinu,

Ca noi toti i-ti multiamimu.
 Dupa tóte aceste cá unu voitoriu de bine
 Santulu Dumnedieu se nu me uite nici pe mine.
 Se-mi daruéscá o copila tinerica,
 Frumusica, ochesica,
 Macaru cá cea de colea,
 Daca si ea o vrea,
 Se fie sotiór'a mea.
 Éra daca n'a vrea
 Elele ⁷⁾ se o ia,
 Se faca cimpoiú din ea,
 Se cante si la nunta mea. ⁸⁾
 Ca o oiú face pe ici pe colea,
 S'oiú gasi pe care m'a vrea.
 De a fi mai mare,
 Va merge mai tare ;
 De a fi mai mica,
 N'oiú aice nimica ;
 Éra de-a fi mai frumuseia,
 Mai multu imi va placea,

⁵⁾ Dicerea *glóta*, si de aici a se *ingloti*, insamna multime, poporu si se deriva dela scrierea gréca, limba, care in limbajulu biblicu se ia si in intielesu de *neamu*, poporu de álta limba.

⁶⁾ *Vorniculu de pórtá*. Éra o boerie la curtea domnésca. Cantemiru ne spune, ca éra la curte patru vornici de pórtá, ca ei siedeau din afara de curte, si desfaceau acolo pricinile cele mai mici, ce veneau la domnie ; pedepseau pe femei cu purtari rele si pe acele care se silniceau, ori se faceau títóre le impreuna cu cununie cu persónele de care érau atasiate, daca érau de starea de josu, éra cand érá dintre boeri, incunostintia pe Domnu. Si candu siedeá Domnulu in scaunulu celu de judecata, ei sta la o parte si tienea poporulu in buna oranduéla. Insemna in condica lorú pe celu ce nu se infatisia la termenulu de judecata, prin care acel'a se facea vinovatu in neascultarea de Domnu, si perdeá procesulu. Ei pentu plata serviciului primeau adetiulu din tergulu Romanu ! (Deser. Mold. 1851, Iasi, f. 168.)

⁷⁾ *Elele* in imaginati'a poporului sunt nisce spirite femeesci, facatóre de reu, care se numescu *rusalii*. Sunt asia de periculóse, incát nu este bine nici pe nume a le chema, pentu aceea obicinuitu ele se exprima numai prin pronumele *ele* si *densele*. Intre alte rele ce producu aceste spirite acelui uritu de densele, este si ból'a reumatismului, pe care romanulu o numesce *densele*, adica o bóla cu care celu bolnavu se crede atacatu de *ele*, si se dice, ca bolnavulu patimesce *de densele*. Se mai aude in poporu imprecatia ; *lua-te-ar ele!* Femeile cu numele *Ruxandra*, chiar si praznuescu *rusalii* in *Mercurea injumetatiirii*, dupa *Pasti*.

⁸⁾ Aici nu trebuie a lua imprecatia acést'a cá ceva reutaciosu din partea junelui catra fata ce o iubesce, ci mai alesu ca o maniera, de a o apropia de densulu mai multu, pe de-o parte desteptandu in ea frica superstitiósá, de a nu cadé in manile eleloru' daca ar refusa a merge dupa densulu, caci femeile mai cu sama sunt fórté superstitiósé si cu frica de spirite rele ; éra pe de alta prin gelozi'a cé voesce a destepta in ea cu descrierea altei fete ce elu o ar gasi lui de sotie in locul ei.

Si se va chiama ca este a mea,
 Si voiu tiené casa cu ea.
 Inchinu si la guriti'a mea,
 Ca ea scie cum a bea.
 Si voiu face buzele leicutia,
 Si pantecele balercutia,
 Si n'a curge nici o lecutia.
 Er tu guritia nu te bucura,
 Ca de acestu paharu te vei satura;
 Ca nu te vei satura nici cu altulu,
 Cum nu se satura iadulu.
 De boeri de divanu,⁹⁾
 De vornicu si vatamanu¹⁰⁾
 Si béu acestu paharu de bentura
 Pentru multa voe buna;
 Pentru mare mila dreptailoru
 Pentru bunatatea bunatailoru;
 Pentru irulu irului¹¹⁾,
 Cá isvorulu vinului;
 Pentru ród'a campului,
 Care, cand infloresce,
 Tóta lumea se veselesce;
 Unulu cu altulu, cand ne vom intalni,
 Se nu avem a ne feri.
 Cand ne vom intimpiná,
 Se avem a ne sarutá;
 Cand ne vom intalni,
 Se avem a ne cinsti,
 Cu cuvinte bune,
 Cu pahare pline¹²⁾;
 Er cand ne vom infatisia,
 Se avem a ne imbratisia.
 Pace intre frati,
 Si intre imperati.
 Boerii cei mari,
 Se remae jitari;¹³⁾
 Boerii cei mai mici
 Se remae calici.
 Era noi tieranii,
 Se infloimu ca siofranii.
 Era mazilii¹⁴⁾
 Se-i traga canii,
 Inca si matiele
 Se le róza opincile.
 Si eu dicu Dumilorvóstre; amin
 Si béu acestu paharu de vinu,
 Si ilu beu totu,
 Ca se traiti cu norocu.
 Si eu asi mai lasa,
 Dar me temu ca nu mi-ti mai da.
 Asi mai dá si pe la fete,
 Dar me temu se nu se imbete.
 Si mamele nu le vor gasi loru vina,
 Ci-mi voru cata mie pricina,
 Si me voru face pe mine vinovatu,
 Si vor dice, ca eu le-am imbatatu.¹⁵⁾

(Va urmá.)

⁹⁾ Domnul Cantemiru ne spune, ca din vechime boerii se impartiau in doue categorii: *boeri de sfatu*, sau sfetnici si *boeri de divanu*. Cei d'antai erau sfetnici Domnului in trebile cele mari ale tierii, si in politica, si erau sепte; Logofétulu celu mare, Vorniculu de tiara de susu, celu de tier'a de josu, Hatmanulu, Postelniculu celu mare, Spatarulu celu mare, Paharniculu celu mare. Boerii de divanu se despartiau in trei parti: starea antai se numeau

D i v e r s e .

* La numerulu de facia alaturamu apelulu emisu de comitetulu asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, *in caus'a espositiunei nationale*, carea se va deschide in 27/15 Augustu 1881 la Sibiu.

* Timpulu. Diu'a de anulu nou ne aduse anulu acest'a o nea manósa, carea a acoperitu semenaturile, asia incát acum potu se resiste frigului, ee a urmatu dupa néua. Astfeliu potemu sperá, ca anulu viitoriu va fi unu anu bunu, care va aliná multe dureri si suferintie cauzate de anii trecuti.

boerii cei mari; cei de starea a dou'a si a trei'a: *boeri mici*. Boerii cei mari faceau slujbele loru la curtea Domnésca, si candu se duceau pe la locurile unde aveau asiezare, aveau dreptu a judeca pe supusii loru si a le hotari pricinile. Boerii de starea a dou'a si a trei'a erau ajutatori in slujbele celoru mari. Tustrele starile trebueau sa fia de neamu boerescu. Dupa acestia erau si alti, ce se numeau *boerenasi*, care potu fi de ori ce stare, si facu si ei serviciurile loru la curte, cá niste slugi de casa ai Domnului. (Descu Mold, Cap. VI f 154—174).

¹⁰⁾ *Vornicu* sau *vornicelu* si *vatamanu*. Acestia erau servitori domnesci pe la sate, spre a aduce intru implinire poruncile carmuirii si a stringe darile. Vorniculu era antai'a persóna in satu din partea carmuirii. Vatamanulu era ajutorulu lui, pe care elu comanda, candu avea de executatu vr'unu ordinu.

¹¹⁾ *Irulu Irului*. Ir in limba poporului insemna *mirodénie*. Pana astadi poporulu numesce *iruri* o doctorie casnica pentru rani; ea este o unsoare compusa din mai multe materii mirositoare, precumu: rasina tamáe, sacazu, ceara alba, unt-de-lemn, sau de óie. Ir nu este decát o dicere stricata din unsoare. Culararulu deci prin cuvintele: *Irulu Irului*, doresce ca lucrurile mirositoare si grase, se nu se sfirsiesca niciodata ca isvorulu vinului.

¹²⁾ *Cinstea* in sensulu tiaranescu insamna: a vorbi cuiva cu cuvinte magulitoare si placute, si a-lu trata cu paharu cu bentura.

¹³⁾ *Jitariu* se deriva de la dicerea slavona *jumo-secara*. Zicere imprumutata de la slavoni, care in tierinele loru samana mai multu *secara*, *juto* de aici pazitoriulu tieriniloru se numea *jitariu*, literalu-secarariu.

¹⁴⁾ *Mazili* din vechime se numeau boerii esiti din serviciu. Dupa ce s'au inmultitu tare boeriile, numirea de mazili se da razasiloru, care si acestia se trageau din viti'a boierésca. Acesti mazili sau razasi se comandau pe la sate cu felurite ordine de executie din partea ispravniciloru si a Ocolasiloru (sub-prefectii), care negresitu erau fórte nemilostivi catra tierani.

¹⁵⁾ Holteiulu colacaru nu póte sfirsi orati'a sa, fara a nu atinge cu vorba si de fetele ce stau de fatia, spre a le face se rumenésca puțin, a le da ocase sa se ocupe de elu si se aiba materie de vorba pentru densulu. Acest'a nu este vr'unu atacu pentru fete! cáci toti seiu ca fetele nu beau vinu nici rachi, ci este numai o gluma, prin carele elu totodata destépta hazulu asistentiloru

* **Junimea** studioasă dela institutul teologico-pedagogic gr. ort. romanu, din Aradu, va arangia la 7/19 Ianuariu. 1881. o sedintia publica in sala institutului, cu program'a urmatoare. 1. Mersulu lui Michaiu, "esecutatu de corulu instrumentalu sub conducerea lui Virg. Popu, teologu de cursulu I. 2. "Cuventulu de deschidere," de presedintele societatii Dr L. Petroviciu, prof. 3. "Sentinel'a romana," poesia de V. Alessandri, declamata de Gavriilu Selagianu, teol. de c. III. 4. "Tatarulu," esecutatu de corulu vocalu sub conducerea lui Corneliu Motiu, teol. de c. III. 5. "Despre infnintia Mantuitorului asupra educatiunii," disertatiune de Justinu Bogdanu, teol. de c. III. 6. "Tudoru Domnu," de Nicolescu, duetu esecutatu de Ioanu Vidu si Mironu Olariu, pedag. de c. III. 7. "Hor'a pecurariului," esecutata de corulu instr. 8. "Batalia dela Calugareni," de G. Sion, declamata de Ioanu Hadanu, teol. de c. II. 9. "Calca romane!", esecutatu de corulu vocalu. 10. "Visulu lui Petru Raresiu," de V. Alessandri, declamata de Petru Vasa, ped. de c. III. 11. "Asaltulu Grivitei," esecutata de cor. instr. 12. "Sergentulu," poesia de V. Alessandri, declamata de Mironu Olariu, pedag. de c. III. 13. "Arcasiulu," esecutatu de corulu vocalu. 14. "Cuventu de inchidere," de presedintele societatii. Inceputulu la 7 ore sera. Aradu 26 Dec. st. v. 1880. Comitetulu.

* **Himen.** Domnulu *Alesiu Ardeleanu*, proprietariu in Beiusiu si-a incredintiatu de socia amabila domnisióra *Ann'a Indrea* aseminea din Beiusiu. Le dorimu vietia fericita!

* **Panea fara aluatu.** — Este unu principiu recunoscutu ca starea de fermentatiune in care aru trece orice substantie, altereaza intrunu chipu simitoru proprietatile, pana a le perde o parte din ele. Dupa acestu principiu s'a sustienutu cu succesu ca fermentatiunea la coca pentru pane aduce o perdere deaprobe 10 la suta asupra cantitatii materiei nutritive, fara a se admite nici de cumu, ca panaa dospita aru fi d'o digestiune mai facila de catu aceea ce n'aru fi fostu supusa la fermentatiune. Ast-felu, in Englitera, camu de pe la anulu 1858, s'a si preserisu de catra unu doctoru de-a se suprima orice fermentatiune prealabile in confectiunea paniei.

Dupa acesta metoda de panificatie, in care dospeala este suprimata, s'aru aduce chiaru o economie de 10 la suta; panaa aru fi multu mai curata si d'o savore agreabila; in fine totu lucrulu aru fi terminatu in timpu de-o jumetate ora, pe candu, dupa procedeulu ordinaru, trebue a se astepta mai multe ore operatiunea fermentatiunii sau dospelii.

Acesta propositiune neasteptata d'a se fabrica panaa fara aluatu, va face poate sa nasca multe surprise. "Eh ce! voru zice unii: de mii de ani panaa se prepara cu coca dospita. Trebue ore a se admite ca la tote poporele si in toti timpii aru fi voitu a perde bucurosu 10 la suta din materie prin modulu de confectiune alu acestui produsu alimentaru prin escelintia?" Si pentru ce nu? se pota raspunde. Timpulu n'a fostu nici o data o garantia contra erorii, si intr'o cestiune de felulu acest'a, numai experientiei apartiene de-a se pronuntia. Cate deprinderi si cate lucruri n'au disparutu in urm'a experientii, care a doveditu ca, cu tota vechimea lor, nu erau mai putiennu vatamatoare umanitatii. N'aru fi deci

reu a se cerca si la noi a gusta dulceti'a si avantajele paniei fara aluatu. "Timp."

* **Necrologu** Nicolau Manea invetiatoriu in comun'a Lunc'a (comitatulu Bihor:) dupa unu morbu lungu de peptu in alu 43 lea anu alu vietii sale si alu 27 lea anu alu carierei de invetiatoriu, adi in 30 Decembre la 8 ore dem. si-dede sufletulu in man'a creatorului, lasandu in doliu pre toti'a s'a Ann'a, si fiulu seu minorenu Maxinu, si pre uniculu frate Georgiu Manea, locuitoriu in Baitia (Rézbánya). Remasitiile pamentesci se voru depune spre odichna eterna in cimiteriulu gr. ort. din Lunc'a. Sig. Lunca 30 Decembre 1880. Fie-i tierin'a usióra si memoria bine cuventata!!

Concurs.

Pentru parochia *Beinsiele*, in protopresbiteratulu Meziadului, carea prin conclusulu ven. consistoriu oradanu din 21. Oct. Nr. 817. B. este dechiarata de organizata si provieduta cu o subsistintia corespunditoare pentru parochie de a III-a-clasa, se escrie concursu cu terminulu de alegere **30 Ianuariu 1881.**

Aspiranti de a fi alesi la acesta parochie pana in 29. Ianuariu se-si tramita recursele proviedute cu documintele necesare Adm. prot. Prea On. Domnu Elia Moga in Robogani, sau la cancelaria protopresbiterala in Beiusiu, adresate Comitetului parochialu din Beinsiele — caci cele intrate mai tardiu nu vor fi primite, si intro dumineca sau serbatoare se se prezenteze la s. Biserica — spre a-si arata desteritatea in cantari si oratorie.

Datu in Beinsiele 6. Decemvre 1880.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Elia Moga** m. p. Protopresbiteru ca adm. la Tractulu Meziadului,

Prin decisulu ven. Consistoriu diecesanu din Aradu dto ^{4/16} decembre 1880. Nr. 2980. incuviintandu-se aplicarea si alegerea unui capelanu timpuralu langa preotulu neputintiosu din *Tiela* Iosifu Petroviciu in sensulu §-lui 4 din regulamentul pentru parochii, — se deschide concursu cu terminulu de alegere pe diu'a **de 1. februaru 1881.**

Dotatiunea capelanului este: jumetate parte din tote venitele parochiei specificate la 601. fl. 50 cr. de dupa cari venite parochia fiindu de a II. clasa, urmeza ca si alegandulu de capelanu are se posieda calificatiunea precisa pentru parochie de a II. clasa

Recurentii au a-si compune suplicele concursuali conformu prescrielor statutului organicu, adresandu-le la Pré On. D. protopresbiteru tractualu Ioanu Tieranu in B. Lippa.

Tiela in 27. decembre 1880.

Comitetulu parochialu.

In intielegere cu mine: **Ioanu Tieranu** m. p. protop.